

Maa- ja metsätalousministeriö

kirjaamo@mmm.fi

Viite: Lausuntopyyntö 7.12.2020 (VN/5326/2020-MMM-4)

Lausunto kansallisen vesihuoltouudistuksen visiosta ja sen toimeenpano-ohjelman luonnoksesta

Kemin Energia ja Vesi Oy on Kemin kaupungin kokonaan omistama monialayhtiö, jonka liiketoiminta-alueita ovat sähkönsiirto, kaukolämpö ja vesihuolto. Yhtiö on myös osakkaana Lapin Sähkövoima Oy:ssä, josta saamansa Kemijoen vesivoimalaitosten tuotanto-osuudet yhtiö myy tukkumarkkinoille eli yhtiö ei toimi sähkön vähittäismyyjänä. Yhtiö toimii pääasiassa Kemin kaupungin alueella. Yhtiö hoitaa sopimusperusteisesti myös Simon kunnan jätevesien käsittelyn. Yhtiö on perustettu vuonna 2017 sen jälkeen, kun kaupunki oli myynyt omistamansa vesiyhtiön omistamalleen energiayhtiölle. Kaupunki yhtiöitti energialiiketoiminnan vuonna 2000, ja vesiliiketoiminnan vuonna 2006.

Kemin Energia ja Vesi Oy:n lausunto

Kemin Energia ja Vesi Oy pitää kansallista vesihuoltouudistusta tarpeellisena ja sen päätavoitteita oikeasuuntaisina. Yhtiö yhtyy vesihuoltoalan kattojärjestön Vesilaitosyhdistys VVY:n uudistusohjelmasta antamaan lausuntoon. Lisäksi yhtiö esittää seuraavassa näkemyksiään muutamasta vesihuoltouudistuksen toimeenpano-ohjelman päätoimenpiteestä.

- a) Vesihuoltolainsäädännön uudistus vaiheittain sekä**
- c) Vesihuoltolaitosten talouden ja toiminnan laadun valvonnan tehostaminen**

Ohjelmaluonnoksen päätoimenpiteen a) mukaan kansallisen vesihuoltouudistuksen tavoitteiden kannalta on tarpeellista selvittää mahdollisuudet ja vaikutukset mm. seuraavien kokonaisuuksien sisällyttämisestä lainsäädäntöön:

1. Kuntien tai asiakkaiden pääomistajuuden säilyttäminen vesihuoltolain tarkoittamissa vesihuoltolaitoksissa sekä tukkuvesilaitoksissa
2. Laitosten talouden ja toiminnan laadun valvonnan vastuiden selventäminen

Lisäksi ohjelmaluonnoksen päätoimenpiteessä c) ehdotetaan vesihuoltolaitosten talouden ja toiminnan laadun valvonnan tehostamista.

Kemin Energia ja Vesi Oy:n näkemyksen mukaan päätoimenpiteen a) kohdat 1) ja 2) ovat tärkeitä, ja ne liittyvät toisiinsa sekä päätoimenpiteeseen c). Yhtiön näkemyksen mukaan kunta on vesihuoltoliiketoiminnan luontevin omistaja, koska kunnalla on vesihuoltolain mukaisesti vesihuollon kehittämis- ja järjestämisvastuu, ja koska

vesihuolto on luonnollinen monopoli, jossa kilpailua toimijoiden välillä ei ole. Kokemukset monopolitoiminnan yksityistämisestä maailmalta ja Suomesta eivät ole rohkaisevia. Vesihuolto liittyy myös kiinteästi kuntien maankäytön suunnitteluun ja se on terveydensuojelun, ympäristönsuojelun ja huoltovarmuuden kannalta tärkeä välttämättömyyspalvelu. Suomessa on jo tällä hetkellä vesiosakeyhtiöissä vähäisessä määrin yksityisomistusta. Nykyisiä omistusjärjestelyjä ei ole syytä muuttaa laittomiksi. Täyden myyntikiellon sijasta voisi harkita yksityisomistuksen rajaamista siten, että vähemmistöomistus on mahdollista, mutta määräysvallan on säilyttävä julkisella sektorilla.

Maailmalta vesihuollon yksityistämisestä saadut kokemukset ja Suomesta sähkönsiirron yksityistämisestä saadut kokemukset antavat viitteitä siitä, että yksityisomistus nostaa usein hintoja merkittävästi. Sijoittaja ei sijoita yrityksiin hyvää hyvyttään, vaan sijoittajan tavoitteena on saada yhtiöstä tuottoa tai kasvattaa omistaja-arvoa merkittävästi. Yksityistämisen riskinä voi olla myös se, että sijoittajaomistaja omistaa yhtiön vain lyhyen aikaa, laiminlyö investoinnit, tekee vain välttämättömät korjaukset ja korjaa yhtiöstä hyvän voiton vuotavien putkien jäädessä yhteiskunnan huoleksi. Jos vesihuollon yksityistäminen Suomessa etenee, on tarpeen harkita vesihuollon toiminnan ja hintojen regulointia samaan tapaan kuin sähkönsiirron osalta on menetelty.

Veden hinnoittelun osalta on myös huomattava, että nykyisissä veden hinnoissa on valtakunnallisesti merkittävää nostopainetta ilman yksityistämisiäkin. Tänä syksynä valmistuneen konsulttiyhtiö Afry Oy:n laatiman ”Vesihuollon investointitarpeet 2040” selvityksen perusteella vesihuollon saneerausvelan hoitaminen ja kiristyvät viranomaisvaatimukset tulevat nostamaan vesihuollon maksuja 25 – 50 % lähitulevaisuudessa. Yhtiön näkemyksen mukaan laitosten toiminnan ja talouden sääntelyä tarvitaan jossain muodossa mm. riittävän investointitason varmistamiseksi ja laitosten taloudellisten toimintaedellytysten turvaamiseksi. Liian alhaiset ja siten alikatteiset vesihuoltomaksut ovat Suomessa jopa ylihinnottelua isompi ja laajempi ongelma.

Kemissä 8.2.2021

Vesihuoltojohtaja Juha Hiltunen
Kemin Energia ja Vesi Oy

Toimitusjohtaja Mikko Kangasniemi
Kemin Energia ja Vesi Oy